

ปาฐกถา

เรื่อง ความสัมพันธ์ไทย – ลาว

โดย นายอานันท์ ปันยารชุน

อดีตนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๗

ณ โรงแรมล้านช้าง นครเวียงจันทน์ สปป. ลาว

ท่านรองนายกรัฐมนตรีคำฟูย คณะรัฐมนตรี ฯพณฯ คำผาย ท่านเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์ ท่านผู้มีเกียรติทั้งฝ่ายลาวและฝ่ายไทย ผมขอยอมรับว่าเมื่อได้รับเชิญมาพูด ณ ที่นี้ และ ณ บัดนี้นั้น ผมมีความประหม่าเล็กน้อย ที่ประหม่านั้นไม่ใช่อะไรเลย เพราะเรามองดูเวลา แล้วเวลานี้ทุ่มสี่สิบห้า นาที ถ้าผมมาพูดก่อนทานอาหารค่ำนั้น ผมเองและท่านทั้งหลายนอกจากไม่สนใจว่าผมจะพูดอะไรแล้ว แถมจะด่าผมด้วยถ้าผมพูดยาว เพราะทุกท่านที่มานี้ผมแน่ใจว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้มาฟังผมพูด แต่มาเพื่อที่จะมาเป็นเกียรติให้กับสมาคมมิตรภาพลาว-ไทย กับกิจกรรมที่เราได้จัดขึ้นในค่ำคืนวันนี้ ซึ่งผมมีความยินดีเป็นอย่างมาก ที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้เห็นถึงความสนใจทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาวเป็นผลสำเร็จเป็นอย่างดี หลายคนอาจจะแปลกใจคณะกรรมการฝ่ายไทย ว่านายอานันท์ซึ่งพ้นจากหน้าที่นายกรัฐมนตรีมาแล้ว ๒ ปี ทำไมถึงยังมาอยู่เรื่องลาวอยู่ เพราะฉะนั้นเพื่อจะให้หมดความสงสัยว่าทำไมนายอานันท์นี้ ปัจจุบันนี้ ๖๒ แล้ว แล้วก็ยังมีกิจกรรมมากมายที่จะต้องทำ แต่ทำไมถึงอยากจะเห็นอนาคตที่ดีของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว ถ้าเผื่อจะดูประวัติแล้ว พ่อผมมาจากเชื้อสายมอญอยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย ไม่มีอะไรเกี่ยวกับลาว แม่ผมมาจากจีน เชื้อสายจีน จีนแคะ ก็ไม่มีอะไรเกี่ยวกับลาวอีก ผมไม่มีพี่น้อง ปันยารชุน อยู่ภาคอีสานเลยภาษาลาวก็พูดไม่ได้ แต่ตั้งแต่ไหนแต่ไรตั้งแต่ผมเรียนหนังสือจบแล้วไปอยู่กระทรวงการต่างประเทศอายุ ๒๗ ขวบ และเมื่อเข้ารับราชการใหม่ ๆ หลังจากนั้นก็ไปอยู่เป็นเลขานุการรัฐมนตรี ผมได้เห็นว่าในกระทรวงการต่างประเทศนี้ก็มีกรมมีกองมากมาย แต่มีกองอยู่กองหนึ่งเป็นกองที่มีงานมากที่สุด กองนั้นคือกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ภายใต้กรมการเมือง กองนั้นเขาต้องดูแลประเทศหลาย ๆ ประเทศที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในจำนวนงานมากมายที่เขาต้องประสบอยู่นั้น งานส่วนใหญ่เป็นงานเกี่ยวกับไทยและลาว ปัญหาที่มีมากมายสถานการณ์การเมืองปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยดีนัก ปัญหาบางครั้งชาวไทยเราเอาเปรียบลาว ปัญหา รสพ. ปัญหาคนไทยที่ทำตัวเป็นพี่ในทางอายุ แต่ไม่ทำตัวเป็นพี่ในทางจิตใจ ปัญหาของประเทศ ไทยหรือของรัฐ รัฐบาลไทยในยุคเก่า ๆ ที่มองเห็นลาวเป็นประเทศที่เล็กกว่า มีพลเมืองน้อยกว่า มีพื้นที่น้อยกว่า และเป็นประเทศที่เราอาจจะตักตวงผลประโยชน์ทุกด้านจากลาวได้ ในขณะเดียว

กันทางด้านลาวนั้นก็มีความใจน้อยและอาจจะเกิดปมด้อยด้วย ที่ทุกครั้งที่ถูกฟ้าใหญ่รังแกแทนที่จะพยายามพุดให้เข้าใจซึ่งกันและกัน ความมีปมด้อยก็ดี หรือความที่มีลักษณะที่ละเอียดอ่อนก็ดี ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ระหว่างประเทศของเราทั้งสองนั้น แทนที่จะแก้ไขได้ดี ๆ นั้นกลายเป็นปัญหาที่หนักมากขึ้น ๆ และถ้าจะดูจากประวัติศาสตร์ไทย ระหว่างไทยกับลาวนั้น เรามีปัญหากันมาช้านานทั้ง ๆ ที่เราเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง เป็นประเทศบ้านพี่เมืองน้อง แต่ความสัมพันธ์ในอดีตไม่ได้เป็นผลสะท้อนของคำพังเพยที่ผมพุดมา เราผ่านยุคหลายยุคหลายสมัย และเราผ่านหลายยุคหลายรัฐบาล รัฐบาลที่ทหารปกครองในเมืองไทย รัฐบาลที่มีอุดมการณ์ขัดแย้งกันระหว่างไทยกับลาว ในขณะที่เดียวกัน ประเทศมหาอำนาจก็เข้ามายุ่งเกี่ยวในกิจการภายในของประเทศในภูมิภาคนี้ด้วย โดยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ การล่าอาณานิคมก็ดี หรือการต่อสู้สิทธิทางการเมืองก็ดีมีเหตุพัวพันทำให้ไทยเรานั้น ตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถกำหนดนโยบายกับลาวด้วยความอิสระ และลาวเองก็ไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะกำหนดนโยบายของประเทศตัวเองด้วยความอิสระ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ที่ผมพุดมาเป็นภูมิหลัง ทำให้ผมมีความรู้สึก ว่า เหตุไฉนประเทศของเราทั้งสองประชาชนทั้งสองซึ่งมีเชื้อสาย เชื้อชาติเดียวกัน มีความร่วมกันในทางด้านวัฒนธรรม ทางด้านประวัติศาสตร์ ทางด้านศาสนา ทำไมเรายังอยู่กันไม่ได้ ในฐานะพี่น้องและในฐานะเพื่อนบ้าน

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมากับผมเมื่อ ๔ ปีที่แล้วก็เป็นการเปิดโอกาสอีกครั้ง เป็นครั้งแรกในชีวิตของผม ผมคิดว่าถ้าพวกเราสามารถที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ให้อยู่บนพื้นฐานของความทัดเทียมกันอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจ และอยู่บนพื้นฐานของความเป็นพี่น้องที่แท้จริงที่มีสายเลือดเดียวกันประโยชน์ที่เราจะได้นั้น จะเป็นประโยชน์ที่จะตกกับท่านทั้งหลายและประชาชนทุกคน จากจุดเริ่มต้นนั้น ด้วยความร่วมมือของรัฐมนตรีต่างประเทศในรัฐบาลชุดผม คือคุณอาสา สารสิน และในการเดินทางมาคราวนี้ แม้จะมีนักธุรกิจมากมาย แต่ผมก็ตั้งใจที่มองไปแล้วมีรัฐมนตรีในคณะของผมไม่น้อยกว่า ๔ ท่าน ณ ที่นี้ด้วย มีท่านวิโรจน์ รามางกูร ซึ่งสมัยที่ผมเป็นนายกฯ นั้นท่านเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ท่านผู้นี้เคยเป็นนักเศรษฐศาสตร์ด้วย และปัจจุบันนี้ยังเป็นนักเศรษฐศาสตร์ด้วยอยู่ และครั้งหนึ่งเคยมาอยู่ที่ลาว โดยมาทำหน้าที่ ที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของรัฐบาลลาว ภายใต้การอุปถัมภ์ของธนาคารโลก โดยมีหม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร ซึ่งปัจจุบันเป็นประธานธนาคารที่เรียกว่า เอ็กซิมแบงก์ (อิมพอร์ตเอ็กซ์พอร์ตแบงก์) ซึ่งในรัฐบาลผมหม่อมอ้อย ก็เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ แล้วก็มีท่านโฆษิต ซึ่งเมื่อพ้นราชการไปอยู่ผาแดงนั้น ปัจจุบันเป็นเจ้าของที่ชันผู้ใหญ่ที่สุดคนหนึ่งในธนาคารกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นธนาคารที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คุณโฆษิตนั่งอยู่ในที่นี้ด้วยก็เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร สมัยรัฐบาลอานันท์ ๒ ในขณะที่ยังมีกลุ่มคนอีกหลายท่านที่เป็นข้าราชการท่านผู้ใหญ่ ในสมัยรัฐบาลผมและสมัยรัฐบาลปัจจุบัน ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเราควรจะทำอย่างไร

เราควรมีมาตรการอย่างไรที่จะปลูกฝังสัมพันธไมตรีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เรามีคุณวิจิตร ผู้ว่าการธนาคารชาติ ร่วมเดินทางมาในคณะด้วย และยังมีอีกหลายท่าน ซึ่งผมอาจไม่เห็นผมอาจจะจำไม่ได้แต่สิ่งที่ผมอยากจะย้ำในคำวันนี้ก็คือว่า เราสามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลให้ดีขึ้น

ในปัจจุบันรัฐบาลของท่านนายทง ชวน ผมเข้าใจว่าเป็นการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลผม ในขณะนี้เรากำลังพยายามปรับความสัมพันธ์ และเพิ่มพูนความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและการค้า ด้วยมีการติดต่ออย่างเช่นวันนี้ ระหว่างทั้งประเทศไทยและทั้งประเทศลาวและสิ่งที่ผมได้คาดไว้เพื่อความยั่งยืนของอนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวนั่นสิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ใช่ความสัมพันธ์ระดับรัฐหรือความสัมพันธ์ระดับเศรษฐกิจเท่านั้น เพราะรัฐบาลมีไป ๆ มา ๆ มีการเปลี่ยนใจบ้าง มีการขัดผลประโยชน์ทางการเมืองบ้าง หรือแม้แต่ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจคือ การการค้าก็เป็นไปได้ ในอนาคตก็อาจมีความขัดแย้งกันบ้าง แต่ตราบดีที่เราสามารถที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ระหว่างคนในท้องถิ่น ระหว่างสถานประกอบการศึกษา ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับรัฐบาล ย้ำในจิตใจสำนึกว่าไทยกับลาวต้องอยู่ร่วมกัน เรามีพื้นที่ชายแดนประมาณ ๑,๖๐๐ กิโลเมตร ปัจจุบันยังไม่มีการปักปันเขตแดน เราจะต้องเริ่มจะเริ่มที่จุดไหนผมไม่รู้ว่า แต่เราจะต้องเริ่ม แต่เป็นไปได้ ที่ประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองคนจะไม่มีใครรู้ว่าอยู่ที่ไหน เราจะต้องให้ประชาชนทั้งสองด้านรู้ด้วยว่าเขตแดนอยู่ที่ไหน และในการเจรจานั้น จะต้องมีการอะลุ่มอล่วยซึ่งกันและกัน บางอย่างหรือบางแห่งหรือบางพื้นที่ ทางฝ่ายเราก็อาจจะเสียเปรียบบ้างแต่เราก็อาจจะไปได้เปรียบในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่เราไม่อาจที่จะบอกว่าจะไม่มีใครรู้กันหรือไม่ทราบเขตแดนของตัวเอง ในระยะ ๑,๖๐๐ กิโลเมตร และยังมีปัญหาอีกหลายอย่างในเรื่องของที่ดินลาวเป็นประเทศ land-locked country รัฐบาลไทยหรือธุรกิจของไทยทุกคนจะต้องช่วยในการขนส่งจากท่าเรือกรุงเทพฯ มาที่ลาวนั้น อยู่ในราคาที่เหมาะสม เป็นราคาที่มีกำไร และต้องเป็นราคาที่ไม่วิเศษ ปัญหาความมั่นคงในอดีตนั้น ปัจจุบันนี้ได้เจือจางไปมาก และเมื่อมีความจริงใจซึ่งกันและกันและเมื่อรัฐบาลลาว ประชาชนลาว มีความเข้าใจดีว่ารัฐบาลไทยและกองทัพไทย ไม่ได้มีเจตนาที่จะสร้างปัญหาความมั่นคงให้กับรัฐบาล หรือประชาชนลาวแล้วท่าทีของผู้นำลาวในเรื่องนี้ ก็ได้โอนอ่อนไป และพยายามหันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยความร่วมมือของมหาอำนาจประเทศหนึ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พูดกันได้

นอกเหนือไปจากนั้น วันนี้เราเห็นหงสาลีกไนต์ ซึ่งนับวัน ๆ คนไทยเราจะอาศัยพลังไฟฟ้าจากลาวมากขึ้น สมัยผมเป็นนายกรัฐมนตรี ก็มีรัฐมนตรีครั้งแรกประมาณ ๔๐ คน ครั้งที่สองประมาณ ๒๗ คน คุณวีรพงษ์ ที่นั่งอยู่เป็นรัฐบาลกับผมตลอดเวลา กระผมได้ขู่ว่าท่านเสมอว่าผมนั่งข้าง ๆ ผมไม่แน่ใจว่าระหว่างที่ท่านนั่งประชุมกับผมในคณะรัฐมนตรีนั้น ท่านดูแลผลประโยชน์ของประเทศไทยหรือดูแลผลประโยชน์ของประเทศลาว ผมโชคคิดตอนที่ท่านเป็นนายกรัฐมนตรีเพราะ

นอกเหนือจากมีรัฐมนตรีที่ดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดผลประโยชน์ของประเทศลาวด้วยความเป็นฉันท์มิตรนั้นแล้ว ผมยังโชคดีที่ในระบอบนั้นเป็นระยะที่กองทัพไทย ได้ปรับนโยบายและได้ปรับท่าทีหลายอย่าง ไม่ใช่เป็นของแปลกประหลาดและไม่ใช่ของที่ปิดบังอะไร แต่ในตอนนั้นท่านผู้บัญชาการทหารบกคือ พล.อ. สุจินดา คราประยูร และรองผู้บัญชาการทหารบก พล.อ. อิศระพงษ์ หนูนก๊กดี ไม่ว่าจะท่านจะมีปัญหาในด้านอื่น ต่อมาอย่างไรก็ตาม แต่ในระยะเวลาที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรกนั้น ทั้งสองนายทหารผู้มีส่วนและมีบทบาทที่ช่วยปรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวด้วย เพราะฉะนั้นในระบอบนั้น เป็นระยะที่ทั้งพลเรือนและรัฐบาลและทางด้านทหาร มีความเห็นสอดคล้องกันและดำเนินการทุก ๆ วิธีทางที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีบนฐานที่มีความมั่นคง

ในคำวันนี้ ผมมีความคิดใจในด้านส่วนตัว ที่ได้กลับมาเยี่ยมเวียงจันทน์หลังจากที่ไม่ได้มา ๒ ปี กว่าแล้ว เมื่อ ๔ - ๕ เดือนที่แล้ว ผมได้รับเชิญไปเปิด ไปร่วมงานในพิธีเปิดสะพานมิตรภาพระหว่างไทยกับลาว และผมเห็นสะพานแล้วผมมีความประทับใจ ซาบซึ้ง มาถึงวันนี้และวันเวลาที่ผ่านมาทั้งสองที่มีความสัมพันธ์กันช้านาน สามารถที่จะติดต่อกันได้ สามารถที่จะเดินข้ามน้ำโขงมาได้ สามารถที่จะมีการติดต่อด้วยความใกล้ชิด และเราจะมีหวังต่อไปว่า นับวัน ๆ การแลกเปลี่ยน การมาเยือนประเทศของทั้งสองฝ่าย รวมถึงท่านประธานรัฐมนตรีฝ่ายไทย หรือการมาเยือนลาวของสมเด็จพระบรมฯ ก็ดี สมเด็จพระเทพฯ ก็ดี และบุคคลอื่นของในราชวงศ์ของเมืองไทยนั้น เป็นขบวนการที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวแนบแน่นยิ่งขึ้น ราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น มีความแน่นแฟ้นและมีความยั่งยืนนาน แต่เราในวันนี้ที่มาร่วมงานในวันนี้ ทางด้านฝ่ายไทยผมก็แน่ใจว่าทุกท่านนั้นมีความตั้งใจเหมือนผม เพื่อน ๆ อีกหลายคนที่อยู่ข้างหน้าว่า ไทยกับลาวนั้นต่อไปความบาดหมางใจจะไม่มี ความแคลงน้ำใจไม่มี เราจะมีแต่ความสัมพันธ์ที่ดีหรือความสัมพันธ์ฉันพี่น้อง ฉันทมิตรประเทศที่ดี

ถอดคำโดย

ศูนย์ข้อมูลลาว มหาวิทยาลัยขอนแก่น